СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯГОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 19. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 25-го січня, — VOL. XLV. No. 19. Jersey City, N. J., Monday, January 25, 1937. THREE CENTS

150,000 ЛЮДЕЙ БЕЗДОМНИХ ЧЕРЕЗ ПОВІНЬ

16 ЛЮДЕЙ ЗГИНУЛИ, ШКОДИ ДОХОДЯТЬ ДО БАГАТЬОХ МІЛІОНІВ.

ШІКАГО. — Дванацять стейтів захопили вилиаи рік, спричинені довгими дощами. Через повені коло 150,000 осіб лишилися без даху над головою. Досі начислено 16 смертей. Як обчисляють, шкоди можуть легко дійти до висоти 300 міліонів долярів, котру вони досягнули в повені минулого року.

Найбільше потерпіла долина ріки Огайо, бо ця ріка піднялася до небувалої висоти: 48 стіп понад нормальний стан у Лунсвилі, Кентокі, і 72 стопи понад нормальний стан у Синсинеті, Огайо, де 41,500 людей утекли зо своїх домів. Як у ріці Огайо підносилися води, в Синсинеті впав сніг на три цалі. Холод збільшує терпіння жертв непомірно. Втікачі ховаються по тимчасових шатрах, розбитих військами.

Заряд Червоного Хреста видав заклик до населення краю зібрати на допомогу повенянам два міліони долярів. Рузвелт попер заклик Червоного Хреста.

ШКОДИ ВІД МОРОЗІВ У КАЛІФОРНІЇ ВЕЛИКІ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС. — Каліфорнійські садівники, що управляють ріжні цитринові овочі, обчисляють, що недавні морози, що навістили цей стейт, принесли їм шкоду на багато міліонів долярів.

Одні кажуть, що морози знищили половину всіх овочів Каліфорнії, котрі разом представляють вартість 112 міліонів долярів, а інші кажуть, що всяку шкоду треба числити на пів біліона долярів, бо досі садівники видали величезні суми на рятування їх уже не овочів, то бодай дерев. Вони спалили в лямпах у садах близько міліон бочок нафти.

Над південною Каліфорнією уноситься тепер чорна хмара диму з цих лямп. Три особи згинули від попарень при піддержуванню вогню в лямпах.

БОРОТЬБА В АВТОМОБІЛЬНІМ ПРОМИСЛІ ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ.

ВАШИНГТОН. — Джан Л. Луис, голова Комітету для Промислової Організації, відкликався до президента Рузвелта, щоб він пішов з допомогою страйкуючим робітникам Ґенеральної Моторової Корпорації. Президент вдімовився вмішуватись у страйк.

Заряд Ґенеральної Моторової Корпорації заповів, що він буде старатися зломати страйк та відкрити фабрики для праці.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ШПИГУНСТВА ПРОТИ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНГТОН.—На дальших переслуханнях перед сенатським субкомітетом у справі шпигунства проти робітників ставали свідки з зізнаннями, з котрих виходило, що американська армія й воєнна фльота співпрацювали зс шпигунами проти робітників.

Комітет приказав армії й фльоті подати документи, що відносяться до цих справ.

ЗА СТРОГУ НЕВТРАЛЬНІСТЬ АМЕРИКИ У ВІЙНІ.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Питмен, голова сенатського комітету для заграничних справ, вніс резолюцію, котра забороняє вивозити всякого роду зброю й амуніцію на випадок війни до котроїнебудь воюючої сторони. Президент Злучених Держав має мати право заборонити вивозити на випадок війни з Америки якінебудь інші артикули або матеріяли для воюючих сторін.

ПЕРУТЬ ПУБЛИЧНО БРУДИ БУВШОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ РОДИНИ.

НЮ ЙОРК. — Ґрафиня Ковадонґа, жінка Альфонса де Борбон, найстаршого сина еспанського короля, пізвала в місцевім суді свого чоловіка за сепарацію й удержання, а коли колишній наслідник еспанського престолу втік зпід юрисдикції цього суду, вона зажадала від суду встановлення адміністратора для еспанських коронних діямантів, що знаходяться тепер у цьому стейті.

СТЕЙТОВИЙ УРЯД ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ЗАПАЛЕННЯМ ЛЕГЕНІВ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Стейтовий департамент здоровля видав публичну осторогу перед запаленням легенів.

Департамент здоровля каже, що зріст занедужань на запалення заставляє уряд видати цю осторогу. Щоправда, лікарі знайшли вже сировітку проти запалення легенів, але її треба вживати в самому початку недуги.

Федеральний уряд публичного здоровля у Вашинґтоні каже, що за останній тиждень число занедужань на інфлюенцу майже подвоїлось.

ВИНАЙМАВ ГОЛОВНИЙ ДВІРЕЦЬ НА КІНО.

З Німеччини до Варшави вернувся еміґрант Арон Колтунський з більшим капіталом. Зараз почав він розглядатися, де можнаб заложити який інтерес. У каварні запізнався з людьми, які вмовили в нього, що в Варшаві будуть будувати новий залізничий двірець, а галю старого, теперішнього головного двірця винаймуть на кіно. Треба тільки 65,000 зл., щоб наладнати кіно. Колтунському поручили вплатити 18,000 зл. Другої днини мали зладити в нотаря умову. Та до нотаря „директори" двірця вже не явилися. Колтунський повідомив про все поліцію, яка арештувала А. Ендервальда, К. Маєвського й С. Міколаєвського під замітом обману.

ВІДНАЙШЛИ РАД ВАРТОСТИ $8,000.

Майже тиждень часу забрало віднайти капсульку раду, вартости вісім тисяч долярів, яка затратилася в Головнім Шпиталі в Торонті. Перетрясено цілий шпиталь, а навіть глядїли її в каналах. Аж заанґажовано поміч уряду, який вислав двох своїх операторів із детектором-апаратом, що є чулий на приявність раду. Возячи цей апарат по всіх можливих місцях, здержались при кінці на звозі попелу. Вказівки інструменту відразу задрожали. Кинулися шукати в попелі, де й знайшли цінний рад, що лежав, прикритий верствою попелу чотири стопи загрубшки. Мосяжна капсулька була вже знищена, бо перейшла через форнес шпиталю, зате радові нічого не сталось, бо радові огонь не шкодить.

КІТ ОПІКУЄТЬСЯ КАЧАТАМИ.

На одній фармі коло Сіетл, Вашинґтон, качка, вигрівши качата, залишила їх на поталу долі. Тоді качатами занявся домашній кіт, який їх береже в день і в ночі.

„ПРОМІННЯ СТРАХУ".

Віденська преса пише, що німецьким електротехнікам начебто вдалося винайти проміння, яке може викликати переворот у воєнній стратеґії. Це якась відміна ультракоротких хвиль, що атакують нервову систему й кровоносні посудини та викликують у „поцілених" людини почуття страху, безпорадности й зневіри. Таким чином у майбутній війні стріли займили барабанні обстріли ворожих окопів з гармат. Ґранати та міни ріжного калібру булиб заступлені „промінням страху", багато успішнішим, бо воно „поцілило" усіх вояків на даним відтинку, а всі „поцілені" герої чи труси, попалиб в однакову паніку.

До того сензаційного винаходу німецькі вчені дійшли експериментами над „промінням смерти", яке в 1929 р. винайшов проф. Езав у Єні. „Промінням смерти" можна вбити навіть вола, та до воєнних цілей це проміння непридатне, бо воно вбиває лише на дуже близьку віддаль. Нове проміння ділає й на дальші віддалі. Апарат, що висилає це проміння, мусить мати щонайменше 400 ватів напруги.

ВИКОНАНО СМЕРТНІ ПРИСУДИ.

У вязниці нюйорського стейту, званій Синг-Синг, виконано в четвер вечором присуд смерти, виданий проти 24-літнього Джана Фіоренци за вбивство пані Несі Титертон 10-го квітня 1936-го року. Того самого вечора в тій самій тюрмі післано на електричне крісло трьох молодих муринів. З них один був засуджений на смерть за вбиття двох муринок.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ЗАБОРОНЕНО ВЕРБУВАННЯ ДОБРОВОЛЬЦІВ.

Уряд заборонив вербування добровольців до еспанської лівої армії і, як обвинувачених у такій діяльности, у Празі арештовано пять аґентів комуністичної партії. При кордоні арештовано 6 людей, що вибиралися були до Еспанії, але кажуть, що багато добровольців потайно переходять через кордон.

ВЯЗНИЛА МУЖА В СОБАЧІЙ БУДІ.

В Станиславові станула перед окружним судом 54-літня Анна Семанишин з Неговець, повіт Калуш, обвинувачена за знущання над своїм 69-літнім мужем Михайлом. Причина цеї нелюдської поведінки жінки було підозріння за зраду. Семанишинова замикала часто свого хоровитого мужа до собачої буди, де привязувала його ланцюгом. Ще й морила його голодом.

МІЕН ОСТЕРІГАЄ КАНАДУ.

Сенатор Артур Міен, бувший премієр Канади, на днях виголосив у Монтреалі на публичнім мітінґу бесіду, у якій звернув увагу міродатних чинників Канади, що на канадійській території у застрашаючій спосіб шириться радикалізм. Міен твердив, що це загрожує поваленням демократичних інституцій у Канаді. Він у своїй бесіді взивав канадійську суспільність до отверезіння, бо ширення комунізму без ніякої перешкоди зі сторони уряду і суспільности є великою загрозою для Канади. Канадійська суспільність, казав Міен, повинна видати радикальним кличам рішучий бій, не чекаючи, аж тим займеться уряд.

ВІД ЧОГО ЗАЛЕЖИТЬ БЛЕСК МИҐУНЦЯ.

На основі довших розслідів метеоритів д-р Артур Кинґ, відомий астрономічний обсерватор у Пасадені, Каліфорнія, каже, що метеорити заблискують ясно тому, що в них є магнезій, себто цей самий хемічний порошок, котрого вживають фотографи до фотографування притемків у темноті.

ДИТИНА ЗГИНУЛА ВІД КИПЯТКУ МОЛОКА.

У Львові жінка робітника Шмотолука варила на кухні молоко. Коло неї був її двохлітній синок Роман. Мати наставила молоко й веліла батькові пильнувати дитину. Одної хвилини батько відвернувся, а хлопець стягнув з кухні горнець з кипятком молока й вилляв усе молоко на себе. Від попарень дитина померла другої днини в муках у лічниці.

ЛИСТОНОШ КРАВ І ПРОПИВАВ.

Трибунал окружного суду в Перемишлі розглядав справу проти почтового функціонаря Белецького в Ярославі та проти власника ресторану Яґодзінського, обвинувачених за надужиття зглядно побирання користей з проступства. Белецький викрадав як почтовий функціонар посилки, а раз навіть викрав чек на квоту 10 канадійських долярів зі шкодою для адресата. За вкрадені предмети й гроші добре бавився в ресторані Яґодзінського, який знав про джерело походження предметів, зглядно грошей. Суд засудив Белецького на два роки вязниці, а Яґодзінського на 2½ року, вважаючи цього останнього спричинником проступства.

НАРОДИЛИСЬ ЧЕТВЕРНЯЧКИ.

В Монтреалю (Канада), фармерка Аркадія Рондо вродила четвернята. Діти вродилися передчасно, й троє з них померли до півтора дня по народженню. Як дітей і матір везено до шпиталю, амбулянс зударився з сніжним плугом. Візник амбулянсу був тяжко ранений, а лікар і одна доглядачка шпитальна легко.

ВБИЛИ СОЛТИСА.

В Розточках, долинського повіту, вбили недавно солтиса Михайла Ільницького, що дістав револьверову кулю в голову. Поліційне доходження викрило, що солтиса вбили з особистої помсти його іменники, брати Михайло і Микола Ільницькі яких арештовано. Причиною душогубства була боротьба за впливи серед місцевих суспільних організацій.

УБИВ СВОГО СИНА.

Сальваторе Лямоніка, 80-літній безробітний у Норт Андовер, Месечусетс, почув у ночі загадочний галас на ґанку свого дому й подумав собі, що це певно вломники добуваються до його дому. На його запит, хто це, він почув чужий голос з домаганням, щоб відчинив двері. Він не відчинив дверей і вернувся до кімнати. Коли якийсь час потім він учув стукання до вікна, стрілив до постаті з револьвера три рази. 4 години потім він вийшов з хати й на ґанку наступив на тіло свого 52-літнього сина Павла.

ВБИВСТВО Й САМОГУБСТВО НА ЛЮБОВНОМУ ТЛІ.

В Бродах у домі при вул. Зиблікевича 10 дозорець дому, 25-літній Роман Масник, покинув свою жінку з дитиною й замешкав зі своєю коханкою Марією Фіґун. Але Фіґунівна не хотіла мешкати з Масником, бо її бойкотували знайомі, тому, що забрала батька дитині, а мужа жінці. Знову Масник навіть не хотів слухати, щоб Фіґунівна його покинула. На цьому тлі доходило в них нераз до сварок. Підчас одної такої сварки Масник кинув Фіґунівну на ліжко й стрілом з револьверу позбавив її життя. Опісля стрілив собі в голову й зранився тяжко. Його перевезли в безнадійному стані до лічниці.

НОВІ РИСУНКИ ШЕВЧЕНКА

МОСКВА. — „Вечерная Москва" з 2 січня ц. р. доносить, що до комісара освіти України, Затонського, звернулась одна громадянка міста Біла Церква і предложила йому на продаж альбом оригінальних рисунків Тараса Шевченка. Знавці стверджують, що ці рисунки є справді оригінальними творами Шевченка. Між ними є два автопортрети, рисовані олівцем, і один пейсаж. У тому альбомі є теж низка оригінальних рисунків Брюлова й інших великих мистців. Альбом цей поручено набути ґалерії образів Шевченка.

КОМУНАРСЬКИЙ БАНДИТИЗМ.

ДУБНО (Волинь). — В селі Дубині, горохівського повіту, місцеві комунарі завели в поле і там убили господаря Гр. Процана, знаного симпатика українських націоналістів. Поповнивши цей звірський морд, душогуби подалися в напрямі совєтської границі. Та по дорозі одного з них зловлено. Другий таки перейшов совєтський кордон.

РЕВІЗІЇ И АРЕШТУВАННЯ В ПОЛЬЩІ.

БЕРЕЖАНИ. — В Потуторах, пов. Бережани, польська влада перевела ревізію та заарештувала Івана Думика, що в жовтні м. р. вернувся був з тюрми в Святім Хресті. Крім нього арештувала також його брата Михайла, а далі Ґ. Кобилу, І. Левицького, С. Венґера та М. Чіха. В М. Лонкевича переведено тільки ревізію. В Тернополі заарештували маґістра прав Мисюка.

ПОЛЯК ПРО ПОЛЬСЬКУ НУЖДУ.

ВАРШАВА. — Відомий польський економіст, проф. університету Станислав Грабський, що свого часу був навіть польським міністром фінансів, дав виклад про польське економічне положення. В цьому викладі сказав, що Польща серед европейських народів побила рекорд нужди. Він доказував, що навіть перед світовою депресією Польща економічно не поступала вперед, тільки назад. „Ще шість літ такої господарки", говорив Грабський, „і ми можемо опинитися в орбіті совєтської господарки. До цього не вільно допустити. Не можемо бути країною зростаючої нужди. Якщо цьолу не зарадимо, станемо перед трьома можливостями: або суспільна революція, або спад приросту, або ввійдемо в склад чужих господарських організмів, як це сталося перед 150 роками".

ЗРАЗОК ЯПОНСЬКОЇ ЛИЦАРСЬКОСТИ.

ТОКІО. — В японському парляменті в часі дебати вибухла гостра перепалка між старим лідером партії Сеюкай, Гамадою, і міністром війни, ґен. Тераучі. Гамада критикував деякі поведінки армії, Ґен. Тераучі з оґірченням закинув йому, що він ображає збройні сили Японії. Гамада на це відповів: „Котрі слова були образливі? Назвіть їх конкретно. Самі абстрактні твердження не вистарчають". Колиж Тераучі дав на це неясну відповідь, Гамада сказав: „Японський самурай від непамятних часів шанував честь і приписи лицарськости. Чи може самурай накидатися на честь другого чоловіка без вини і фактів, так як звичайний напасник? Я провірю стенографічні записки і коли знайду щось у них, що ображало армію, то буду проханти вибачення в той спосіб, що поповню гаракірі (самогубство через розпорення живота). Колиж ви не здиблете образливих моїх слів, які мені закидаєте, то ви повинні поповнити гаракірі".

ЯПОНСЬКИЙ БАГАЧ ДАЄ ГРОШІ НА АРМІЮ.

ТОКІО. — Японський барон Сумітомо заявив, що віддає на потреби японської армії суму 30,000,000 ен (поверх 8,000,000 долярів). Пізніше дасть додатково 15,000,000 ен. На це рішився барон Сумітомо тому, щоб його край міг як слід узброїтися та стати боєво готовим у нинішній ґрізній ситуації. Японські часописи доносять, що крім згаданого барона багато інших японських багачів рішилися дати поважні суми на краєву оборону.

НІМЕЧЧИНА ВШАНОВУЄ СВОГО ЗАСЛУЖЕНОГО ЧОЛОВІКА.

БЕРЛІН. — Увесь німецький нарід устами своїх провідників висказав Гяльмарові Шахтові, директорові державного банку і міністрові економіки, подяку за його заслуги для батьківщини з приводу його 60-літних уродин. Шахт перебрав керму німецького економічного життя в дуже тяжких часах, а саме, в часах великої ворожнечі заграничних країв до Німеччини та в часах жидівського економічного бойкоту. Крім того державний скарб був майже порожний і до нині німецька марка має всього 2% покриття в золоті. Проте Шахт у ґеніяльний спосіб вдержав у рівновазі господарське життя Німеччини, врятував марку від інфляції, збільшив експорт, а понад усе: придбав для уряду біліонові суми на зброєння. Ґратуляційні телеграми вислали Шахтові також ріжні знатні особи зза границі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

В Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РОБІТНИЧИЙ ШПИГУН

Спеціяльний субкомітет сенату під проводом сенатора Ла Фолета веде цікаве слідство в справі нарушування горожанської свободи, котре певно принесе немалу користь широким масам в Америці. Видно це хочби з цього, що комітет уже викрив цілу низку знаменних фактів, які кидають жмут світла на справу робітничого шпигунства.

Оноді перед цим комітетом ставали свідки в справі шпигунства серед робітників сталевих підприємств і за один день подали під присягою до відома факти, котрі повчать населення, в який спосіб підприємства ведуть боротьбу проти робітників.

Підприємці перед собою зовсім не криють, що вони ведуть боротьбу проти робітників. Вони збирають на цю ціль фонд, що в самому тільки металевому промислі сягає близько міліона долярів. Цей фонд вони між собою називають военною касою. Отже вони виразно свідомі того, що ведуть проти робітників щось у роді війни.

Звісно, робітникам, ні широкій публиці, що теж складається в більшості з робітників, цього не кажуть. Як говорив покликаний на свідка головний „комісар" „національного союзу металевих промислів", підприємці говорять загально, що вони збирають гроші на переконування робітників і підприємців, що їх інтереси не є противні собі, а згідні з собою. Себто, наймилені цею організацією люди переконують робітників, що вони повинні любити своїх підприємців, котрі тимчасом складають величезні суми до „военної каси", себто на війну проти робітників.

Дальша їх аґітація, з якою виступає така аґенція підприємців, підсуває публиці, що страйк це страшна річ для обох сторін. Очевидно з цього робітники мають догадатися, що страйк це страшна річ для робітників.

Щоб страйк був дійсно страшний для робітників, ця орґанізація доставляє для підприємців страйколомів та робітничих шпиґунів. З яких людей рекрутується страйколомів, показує стверджений сенатським комітетом факт, що з 42 страйколомів, яких уживано підчас страйку в одній фабриці в Кент, Огайо, останньої весни, 16 це були бувші вязні.

Шпигуни в фабриках і робітничих орґанізаціях мають недопускати до створення робітничої орґанізації, а коли вона вже повстане, зводити її діяльність на манівці так, щоб вона не виповняла свого завдання оборони робітничих інтересів. Отже, як сказав один сенатор, фабриканти зорґанізувалися на те, щоби при помочі незаконних засобів і мерзених людей не даватви робітникам орґанізуватися.

КІЛЬКА ЗАПИТІВ АЛЬФРЕДОВІ РОЗЕНБЕРҐОВІ

Під таким заголовком зявився в італійському „Дипльоматичному й Консулярному Курері" в ч. з 30 листопаду стаття д-ра Інсабата, бувшого посла до італійського парляменту, спеціяліста від справ східньої Европи.

Уважаю, що варто познайомити українських читачів з цією статтею, і тому подаю її вцілости в перекладі.

Починається вона з цитати А. Розенберга, відомого ідеольога національ-соціялістичної німецької партії, який сказав кореспондентові брюсельського "XII Siecle":

„Ми не хочемо війни з СССР. Хай собі росіяни вправляються, як самі знають. Але ми не можемо дозволити, щоб Комінтерн розвивав свою розкладову діяльність, накидаючи свої варварські гасла. У нас комунізм остаточно переможений. Але ми не тільки німці, ми також і добрі европейці. І саме тому ми рішуче поборюємо руїнницьку роботу Москви".

Д-р Інсабато з цього приводу зауважує, викладаючи італійську точку погляду:

„Ми цілковито з цим погоджуємося.

„Певна річ, що Італія не була останньою серед тих, що піднесли прапор антибольшевицький і не буде першою, що його згорне: доки загроза европейській цивілізації, в широкому значінні цього слова, буде існувати, Італія залишиться на своїому місці фронту.

„Але якщо для Німеччини боротьба проти Комінтерну може бути зрештою програмою не тільки оборони, але також програмою поширення власних впливів на сході, отже може бути також і позитивною конструктивною програмою, для інших націй середньо-східньої Европи, проблема полягає не тільки в боротьбі проти большевицької **ідеольогії, але також у території**, що служить **матеріяльною базою** большевизму, себто в самому СССР.

„Певна річ, що большевицька ідеольогія деструктивна і її треба поборювати так, як це зуміли зробити перше італійський фашизм, а потім німецький націонал - соціялізм, — але вона небезпечна і загрозлива тільки тому, що розпоряджає військом, господаркою та дипльоматією СССР. Коли би большевизм не мав цієї своєї бази в величезній безмежній країні Совєтів, і не слухав наказів Москви, і не розпоряджав своїми потаємними фондами, певна річ, що він би не мав би задоволення бачити по стількох країнах повстання чванькуватих організацій „Приятелів СССР".

„І тому виникає питання, що його ставлять собі інші держави, а особливо ті, що межують з СССР (і серед них треба включити Туреччину, Персію і Японію): большевизм, як такий, позбавлений своєї територіяльної бази, цебто СССР, дійсно може бути небезпекою, що вимагає ідеольогічного хрестового походу, чи може вистачилоб для нього побільшення заходів звичайної поліції?

„Чи СССР, без большевизму, але відмінений, скажім, в імперію з якоюсь новою ідеольогією, націоналістичною чи расистською, заперестав би бути вічною загрозою? Хіба не було стверджено стільки разів, що комунізм — тільки нова машкара царського панславізму?

„І хіба в недавніх московських манифестаціях, що відбулися зприводу нової совєтської конституції, не повівали по вітру — може бути вперше, — поряд з червоними прапорами, також прапори давньої Росії?

„І сама нова конституція хіба не прямує до явної цілі відбудування давньої единої імперії?

„І хіба французьке масонство, жидівство та англіканська церква не вирішили рішуче допомагати переформуванню Союзу Совєтських Републік в сильну й велику едину демократію, що разом з іншими демократіями зрівноважувала би впливи фашистівських держав?

„І хіба словянські країни, що до останніх днів відмовлялися признавати совєтський уряд, продовжувалиб і в будучині ігнорувати Росію, прибрану в демократичні шати?

„Альфред Розенберг каже, що Німеччина не цікавиться формою уряду, яку росіяни захочуть мати, і що вона не хоче війни з СССР.

„Ці твердження не моглиб викликати заперечення, колиб вони відносилися до **самої** Росії, до Росії етнографічної (цебто до Московії. — Е. О.), але саме тут потрібне пояснення: хіба СССР — Росія? або краще — хіба Росія обіймає цілий СССР?"

Ми, українці, можемо привітати статтю Інсабата з цього боку, що вона намагається розяснити велике непорозуміння: московський большевизм віддавна заперестав бути висловом комуністичної ідеольогії, і вже віддавна — а для України від самих початків набрав значіння вже неприкритого застарілого московського імперіялізму. І нам приємно ствердити, що і серед чужинців починає ширитися свідомість **дійсного змісту** московської небезпеки, що зовсім не покривається з ідеєю „всесвітньої революції" й ін. блюфів.

Загроза „всесвітньої революції" може дуже швидко зникнути; загроза московської захланности завжди залишиться. Ось тому і перемога московських прихильників в Еспанії булаб загрозою для цілого світу. І цю хворобу треба лікувати, але не в її зверхніх виявах, а в її внутрішніх причинах. А причини еспанських подій лежать в існуванні імперіялістичної Москви. Свого часу царська Росія мріяла про Босфор. Червона Росія, не задоволяючись Босфором, мріє вже про Ґібральтар. Про що мріятиме будуча Росія, якщо вона змінить барву, але залишиться в розпорядженні всіх тих засобів, що дають їй упокорені, підбиті силою народи, що дає їй така багата й така під большевицьким господаруванням нуждена, Україна?

Думка Інсабата в своїй основі глибока й правдива: треба поборювати не тільки комунізм Москви, а головне саму Москву, якуб „ідеольогічну" форму вона не приймала. Для звільнення світу від вічної загрози треба обмежити Московію до її етнографічних меж, обставивши їх кордонами звільнених, спраглих свободи народів.

Евген Онацький, Рим.

З ДИВ ЕСПАНІЇ

Ви здригаєтеся, читаючи про страшні жертви, якими звершуються сьогодні боевища Еспанії?

Ну, то братовбивча війна, що вже від ряду місяців шаліє там і так дуже вражає ввесь світ нечуваною жорстокістю, вона, кінець кінців, має своєю причиною не тільки сам фанатизм розвойованих партій. Бо хто лиш хоч один раз мав нагоду бути в Еспанії, той міг ствердити зараз, що еспанець це вроджений войовник, який у своїм боевім одушевленню стає одчайдушно з долею на прю, і є в кожній боротьбі послідовний до крайности, так, що можливість смерти не лякає його ніяк і ніколи.

В Еспанії ось ви крок-у-крок зустрічаєтеся з дивами, які і без страхіть теперішньої війни переконують вас про те, що еспанець не тільки сам готовий в кожен час на якусь жорстоку муку. Він не жахається завдати її при першій нагоді і другому еству, все-одно, чи це людина, чи звіря.

Отак у споминах одного німецького подорожника читаємо:

Всяк, кому довелось нобувати літом у місті Пампльоні, столиці еспанської провінції Новара, мусів бути і свідком незвичайного і дивного, одинокого у своїм роді видовища, можливого тільки в Еспанії. Видовища доволі небезпечного, якого учасником і глядачем є дослівно все населення міста, і яке вам дає небагаку нагоду пізнати ближче всю своєрідність характеру еспанця та його невгаваючу охочість до боротьби. Еспанець ось любить зазирати смерті у вічі. Він любить смертельну небезпеку, а з цим любить він і хоробру погорду смерти. Отак ніщо на світі не видається йому відстрашаючо небезпечним: він любить пригоди, нехай і найстрашніші, і радо гине в боротьбі.

От слухайте!

Ви йдете собі вулицями Пампльони, коли тут раптом вигляд міста зміняється. В одну хвилю площі пустіють, але всі бальконі і всі вікна обсаджені людьми так густо, що фронт дому просто натиканий людськими головами. І таксамо на хідниках вулиць тиснуться товпи людей в убивчо душливій глоті, здебільша молоді чоловіки, з традиційними баретами на голові. І всі дивляться, повні найвищої напруги, в одному, тільки в одному напрямі. А ви очевидно з ними, тільки не знаючи, чому і на віщо. Бо й поправді, що воно тут таке? — думаєте. Чи це демонстрація яка, чи може ладяться тут знову до вуличних боїв? Міркуєте ви собі отак, коли тут звідкілясь здалека докочується якийсь шум, лунає несамовитий крик, і вже ось те все близько, і ніби розбурханими хвилями проноситься попри вас. Це гурт молодих юнаків, за ними рве стадо розюшених биків з грізно поперед себе направленими гострими рочами, а за биками знову розгукана товпа — і так усе оте женеться опустілими вулицями мов пекельне, уявою Ґої або Сальватора Рози оживотворене видиво. Декого з молодих людей бики здоганяють і страшно їх ранять. Але багато юнаків беруться на очах розхвильованої товпи грати ролю непереможних торерів: вони кидаються на розлючених биків тільки зі скиненою зі себе курткою в руках, або просто з патиком. І це все треває лиш кілька хвилин, після чого ранених перевязують, або переводять до шпиталів.

І ви щойно після того, як те видовище покінчилось, дізнаєтеся, що це властиво було. Отож діло тут у прастарім звичаю міста Пампльони, що стає гратісовою виставою для широких мас публики, щоб зацікавити її заздалегідь боями з биками. Коли ось сюди наспіють з Андалюзії транспорти биків, призначених до аренових боїв, то помічники торерів виганяють їх, зовсім не спутаних, на вулиці міста, причім крик товпи розярює звірят — це бики ще молоді, т. зв. новільос — до краю. А щоб вони у своїм розяренню не зчинили на вулицях якоїсь катастрофи, то те місце, де стоїть публика, зашальовують дошками. Та проте з рядів товпи за кожен раз вириваються на середину вулиць одчайдушні юнаки, щоб здебільша голіруч кидатися на биків.

Як сказано:

Це одиноке у своїм роді видовище, можливе тільки в країні вічних див — в Еспанії.

З німецької мови переробив **д-р Остап Грицай**.

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук заборонений. — Авторські права застережені.

(109)

Володько не пішов, а побіг в долину. Не хотів обходити навкруги дорогою чи стежкою. Махнув рукою навпростець і подався. Болото, іржава вода, що чвиркає зпід кожного ступу. Зовсім так, як тоді, того холодного осіннього вечора. Тільки Хведота нема. Сам один. Річка. Яка вона тепер маленька, мілка. Стрибок і на другому боці. Ще кусник болота і сухо. З боку млин. Це той самий, де Володько вислухував переказі дядьків. Змінився він, побільшав. Уже не видно його коліс. Вони забиті дошками. Десь зникли старі верби. Але трепеток стоїть. Така сама чепурна, одинока над дорожкою деревина. Срібнозелене її листя так само, як і колись, дрібно тріпочеться, навіть при зовсім спокійному часі.

А де ж хутір? Нема. Ні саду, ні огорожі, ні грабового висаду над дорогою. Тільки на тому місці, де стояла хата, темніший і більший кущем овес. Володько зупиняється, стоїть, вслухуеться в оточення. Дивиться, як сонце сідає за Дерманем. Чи так, як і тоді? Зовсім не так. Не ті відчування. Не так впливає все навкруги. Може Бога забув. Може менше безпосереднього, того, що еднало з землею.

Володьку! Не стій! Далі. Іди далі в той клапоть сосниии, де колись клав багаття, молився і пік бараболі. Шукай Володьку, і знайдеш, дивись і побачиш. Ти зацькований промовцями. Вуха твої заліплені липкими словами, принесеними з далеких чужин. Очі твої засолені плякатом крику і ненависти..

Володьку, увага! Замкни свою душу і не впусти бацилів розкладу. Впади на тому місці, де горілао перше вогнище твоєї свідомости, цілуй землю ту, в якій корінь твій, і бийся за неї зо всіма Марксами, в яких би одягах не прийшли вони до тебе.

Так говорить Володькові рідня земля. Яке щастя, що він послухав голосу душі й у цей день якраз день вирвався сюди. Яке неймовірне щастя. Тут Володькові стало легше. Голос землі втихомирив трохи голос карикатур, плякатів і промовців. Він згадав Василя, згадав дні минулого літа і йому стало до болю прикро.

Через ліс і поле пішов до Юхимового хутора. Сутоніє. На хуторі тиша. Замісць одної хати десь взялося дві. Не світиться. Не бреше лютий пес, не гудуть бджоли, не пахне медом.

Увійшов до хати. Там якась незнайома жінка.

— Добрий вечір вам!.. — проговорив Володько.

— Дай Боже здоровля, — відповіла жінка ні то злякано, ні то сердито.

— Не бійтесь мене. Я прийшов навідати діда Юхима. Я звуся Володимир. Мій батько Матвій. Ми жили колись отам у Лебедщині.

— Ааа! Чула. Вони вийшли. Я зараз... От шкода, газу не маємо. Нема чим світити. Сідайте. Вони зараз прийдуть.

І жінка вийшла. Володько чекає. Це кухня. У кімнаті мабуть хтось спить. Чути тихе сопіння. Коло комина дзичать мухи. Пахне кислим молоком.

По хвилі в сінях рейвах, рипнули двері й увійшли дві постаті.

— Нічого не бачу, але чую, прийшов Володько... — проговорив живий знайомий голос. Як щиро, як приємно.

— Так, дідуню! Це я!

— Ти? Ооо, як тішуся!.. Ходи сюди. Хай обмацаю. Світла, бач, не стало на нашій землі.

Володько підійшов до діда. Той поклав йому на плечі обидві руки. — Виріс. Ну, пора. А як батько? — зробив наголос на о. — Ніколи навіть не загляне... Постарів?... А як же це ти так?... Заблудив, що?..

— Може й заблудив. Тяжко в наших часах не заблудити.

— Сядь. Ось тут. Принеси, невістко, чого том... Тяжко, кажеж? Так. Ввесь народ блудить, але Матвіїв син хай батьківських слідів тримається. Ніколи не зійде на манівці. Хай робить — що робить, завжди дійде на справжнє місце.

Володько не бачить Юхима і видається, це говорить молодий хлопець. Голос ясний дзвінкий. У такій пітьмі приємно щось ясне чути. Увійшла невістка і принесла кисле молоко.

— От трохи зле, Володьку, що нічим вгостити. Нам не повезло. Хутір-біда. На днях тільки третій раз обібрали. Минулого року на Великдень то таки чистенько нас обшкрябали. А до того і сина... вбили...

— Клима?...

— Ні. Молодшого. Івана. Гарний був...

— Аааа. Я чув. Говорили.

— Обросли трохи, прийшли інші, забрали, що знайшли. В зимі, як ото на Дермань накинулись, і мене якось кінцем сягнуло. А оце перед трьома днями то таки зовсім дотягнули. Навіть Боска не лишили. Наїхав отой обоз і все рознесли...

Далі Юхим розповідає, як поживається Володьковому батькові. Володько оповідає.

Повечерявши, йдуть спати в сіно на вишки. Тиха надхнена ніч. На небі майже прозорий місяць. Густі тіні будов та дерев непорушно лежать на землі.

— Гарно на дворі, — проговорив Юхим. — Завжди гарно.

Полізли на вишки. Юхим витяг зпід сіна військову рушницю, клямцнув замком, загнав у магазинок пятку набоїв і поклав коло себе.

— От так, як бачиш. Старий я вже, сину, але здаватись не хочу. Порішив собі: підлізе яка халєра, або вона мене, або я її. Розтрощу череп і все.

Володько ліг на сіні горілиць, розклав натомлені ноги і руки. Старого не видно, тільки з темноти чути рішучі слова.

— Так, так. Програли ми, сину. Вміли гречку сіяти та бджолу плекати... Але не вміли боронити себе. Я не нарікаю. От все мав. Повні обори, повні клуні, повні засіки. Все пішло. Але не шкода нічого, Бог дав, Бог і взяв. А от шкода тільки, що коли був час, коли сякатака власть своя була, сидів отут на свому хуторі і думав: моя хата з краю... Ой сину, ні! Ой, ні, ні! Ми всі дістали науку... І кажу тобі: ви, молоді, ті, що будете... Ви, хоронь вас, Боже, жити таким способом, як ми жили. Згинемо всі. Ввесь рід наш згине. На наших місцях сядуть чужі і осміють не тільки нас, а й могили, честь нашу... Тям це, сину! Я вже старий, щоб неправду тобі радити. За землю нашу треба вміти не тільки піт, а й кров лити... Битись треба!

Володько не здивований такою мовою. Старий пережив досить, щоби так говорити. Володькові хочеться тільки запитати кілька слів, але не знає, як... Нарешті відважився:

— А як же по вашому ці?.. — запитав.

— Ота лая?

— Еге...

— Згине! Кажу твердо: згине! На нашу землю нераз нападали татари. Налетять, обжеруться й виздихають. А ми, як жили, так і живемо. Бо в нас справжня сила, а в них заздрість. Заздрістю жити не можна. Але ми куцозорі і терпеливі. Ми сиділи й перечікували, поки хмара перейде, а тоді вилазили. Требаж не пустити до себе диких. Земля наша не та, щоби по ній вічно орди грасували.

Останне речення вимовив піднесеними словами. Володько виразно напнувся.

— Знаю, — продовжує старий. — Вони там золоті гори обіцяють. Рай. Лектрику... Блазні диявола! Вони дадуть рай. Вони, що душу Анцихристові дали і перекреслили себе тричі... Вони збудують рай. Блазні, катаржани, шарпатюги, злодії рай дадуть... Поцарствують вік і згинуть!..

— Вік?

— Ну да. Вік. Сто літ царство їх буде. Сто літ голод, мор, нужда буде.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Голийок, Масс. — Між жертводавзями коляди на Рідну Школу, проголошеними в „Свободі", має бути: Семен Ваврищин $1.

На вулиці стоїть хлопець у чорних окулярах і просить:

— Нещасний сирота, без батька й мами, безпомічний, бідний сліпець...

Якась пані змилосердилася, підійшла до хлопця і каже:

— Чи справді, бідний хлопче, не маєш нікого на світі, ніякої родини?

— Ах, прошу пані, нікогісінько. Маю лише далекого свояка, та він також бідний і також самісінько сліпий як я. Та ми дуже рідко бачимося.

—o—

— Гість прийшов до окуліста: — З дня на день бачу чимраз гірше.

Лікар: А чим ви є з фаху?

Гість: Ясновидцем.

—o—

У музею.

Провідник: Цей образ, то архитвір мистецтва, варт сто тисяч долярів.

— Що ви кажете?! А з рамами чи без рам?

ДО УКРАЇНСЬКИХ ВИСОКОПОВАЖАНИХ ПАНІВ КУПЦІВ, ПРОМИСЛОВЦІВ І ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА НА ІМІҐРАЦІЇ НАШЕ СЕРДЕЧНЕ І ГАРЯЧЕ ПРОХАННЯ.

Український нарід святкує в 1937 році два великі ювилеї. Якраз минає 900 літ від часу, коли київський князь Ярослав Мудрий проголосив Пречисту Діву Марію Царицею України, а сто літ тому, як маленька книжечка „Русалка Дністровая" потрясла сумлінням байдужних, збудила сонних та промовила до серця всіх українців, що близький час воскресіння українського народу. Щоб ушанувати цей памятний рік добрим ділом, проголосив наш Високопреосвященний Владика Кир Константин 1937 рік роком Рідної Школи в Америці. Всі народи, що замешкують землю Вашингтона, дали вже давно своїм дітям свої рідні школи, лише ми, українці, остались позаду.

Звісно, неукраїнська школа винароднює наших дітей, а ми байдужно дивимося, як наші діти топляться в чужому морю. За цю байдужність прийдеться нам колись відповісти перед історією.

Ми не сміємо потішатися тим, що на американському ґрунті маємо всі рівні права. Життя доказує, що тільки ті народи, що вчать і виховують своїх дітей у рідній школі, вміють гордо нести прапор свого національного „я". Діти народу без своєї рідної школи звикли хилити свою шию в ярмо, та йдуть на службу до чужих.

Тому з вдячністю підхоплюємо думку нашого Високопреосвященного Владики і будемо цілою душею прямувати до реалізації великого пляну.

В 1937 році мусимо приступити до перебудови і поширення української вищої школи в Стемфорді, а при цій школі мусимо відкрити музей і прилюдну бібліотеку, де „мертві оживуть і хоч німі заговорять" про минуле і культуру українського народу. В дальшу чергу приступимо до отворення українських цілоденних шкіл при наших парохіях.

В нашій роботі числимо тільки на поміч українського громадянства в Америці, а передовсім на поміч наших купців, промисловців та бизнесменів.

Вони то повинні зрозуміти, що так як всі українські підприємства в старому краю завдячують своє існування, а ще більше свій розвій, зрозумінню клича, „свій до свого по своє", так теж проголошення цього клича між українською іміґрацією в Америці причинилосяб чимало до розбудови українських підприємств.

А деж краще загомонить цей клич, як не в рідній школі? Рідна школа це кузня, де кується краща доля народу в огні національної свідомости і зрозумінню, що українському народові ніхто не поможе, тільки його рідні діти.

Отже прокинемося і кріпімся! Хай наші серця вщерть наллються любовю, та займуться пречистим огнем віри, палких жадоб і пориву до чину. Хай жаль за кривди всіх віків минулих збудить у нас надію, що звіщає воскресення і світлий день побіди правди. Герої-Лицарі-Святі на кострища за Правду йшли. Послужім і ми цій Правді не лукаво.

Нехай Вона прожене зоседред нас хаос-роздор, хай нам всім дасть у руки рідношкільний прапор і накаже будувати нам наш власний дім, наш власний храм: **Рідну Школу** для українських дітей в Америці.

І ми віримо, що наш заклик не піде прохожим на глум, на рідний насміх ворогів. Бо українські іміґранти в Америці це вже не раби, глухі на зов майбутности, а громадяни, що гордо й кріпко вірять в Україну і люблять її єдину над усе.

І вони готові на жертвенний чин для Неї.

До чину мусимо насталити душу і тіло.

І з глибини страждання незнищима стане Вона, щоб посягнути по скиптр влади.

А цю владу передадуть Українському Народові наші діти, виховані в Рідній Школі, в любви і пошані до Рідного Краю і його минулого.

Ми знаємо, що діється в рідній нашій землі.

Вид шибениць, тюрем, вид діл жорстокого ворога, сльози, сум, тривога жертв... зупиняють биття серця.

Жертви — все нові жертви, дорогі зусилля, смерть. Зневага — утрата всього, що святе, розпука і пімста гноблених, підлота рабських душ, усе те будить у душі огонь досади...

І тому ми, щасливці на вільній землі Вашингтона, не даймо загинути без Рідної Школи тій вітці українського народу, що її доля загнала за океан. Кожна українська одиниця на іміґрації має своєю свідомістю заступити сотку тих борців, що їх у старому краю замучили тюрма, шибениці, голод.

Хоронім нарід від загибелі! Не даймо ні одній нашій дитині загинути в чужій школі, втопитися в морю чужої культури! Ставаймо всі на рідношкільний фронт!

Теперішня господарська криза нехай не ослаблює нашої жертвенности. Навпаки, вона мусить бути тою підоймою, що двигне нас могутнім кроком вперед по дорозі поступу в боротьбі за краще завтра цілого українського народу і нас самих.

В боротьбі за душу наших дітей не сміє бути ніяких хитань, ані ріжниці думок, бож це боротьба за життя нації.

Не біймося за те, чи ця школа має бути при парохії чи при церкві, в руках духовних чи світських, бо одно певне, що вона буде й останеться українська.

В кожному підприємстві одним з найважніших чинників є матеріяльне вивінування. Якже не задумалиб ми діло, якщо не буде грошей для виконання нашого пляну, воно останеться тільки мрією.

Звичайне підприємство можна відложити на інший час. Але нема права зробити це з Рідною Школою.

Ми мусимо собі сказати, що отсе надходить наша 12-та година й хвилина пізніше пропадемо.

Тому без ніяких дальших міркувань і вагань оподаткуймо себе на Рідну Школу в Америці. Інакше кривда наших дітей кликатиме за пімсту до неба. Не даймо пропасти без науки в рідній школі ні одній нашій дитині. Складайте щедрі жертви на жертвеннику Рідної Школи.

До кого зайде ця наша відозва, хай подасть її з рук до рук, з хати до хати! Хай заговорить про конечність творення Рідної Школи зі своїми рідними, з товаришами праці. І не дайте цій думці заснути. Хай вона нуртує у Вас, хай завжди пригадує Вам про обовязок супроти Рідної Школи. А цей обовязок сповните, якщо причинитеся матеріяльно і то щедрою рукою до перебудови вищої нашої школи в Стемфорді, до відкриття українського музею і прилюдної бібліотеки.

Ласкаві жертви надсилати просимо на таку адресу:

Ukrainian High School Building Fund,
Glenbrook Rd.,
Stamford, Conn.

Жертвуймо з переконанням, що жертва для Рідної Школи це жертва Україні, жертва для нас самих.

За ширший комітет перебудови вищої школи у Стемфорді: о. Микола Сіминович, о. Іван Велигорський, о. Дмитро Добротвір, о. Филимон Тарнавський, о. Микола Струтинський, о. Йосиф Чаплинський, о. Петро Понятишин, о. Олександер Пристай, о. Епіфаній Теодорович, о. Олександер Пик, о. Іван Ортинський, о. Павло Процько, о. Іван Кутський, о. Лев Чапельський, о. Володимир Лотович, о. Антін Лотович, о. Михайло Кандій, о. Максим Кінаш, о. Василь Гривнак, о. Мирон Данилович, о. Василь Жолдак, о. Володимир Довгович, о. Олександер Павляк, о. Іван Жук, о. Іван Захарко, о. д-р Микола Копачук, о. Михайло Кузів, о. Лев Сембратович, о. Евстахій Сидоряк, о. Володимир Уляницький, о. Іван Шуховський, о. Володимир Петрівський, о. Григорій Кульчицький Цмайло, о. Роман Крупа, о. Василь Маньовський, о. д-р Дмитро Гулин, о. Петро Середа, о. Михайло Лисяк, о. Мирон Залітач.

Пані Крупчак стрінулася на вулиці із сусідкою:

— Кажу вам, з тим своїм льокатором то мусите раз скінчити.

— А то чому?

— Якто чому? Такого бездітника то я вже давно не бачила. Як став учора в осьмій годині співати ті свої бездітні пісеньки, то так до дванацятої...

— Які пісеньки? Таж він зовсім не має дітий?

— То що з того, коли він їх свистав!

ТІ, ЩО БРАЛИ УЧАСТЬ У ПРИЄДНУВАННІ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗУ В 1936 РОЦІ

Понижче подаємо назвища орґанізаторів і число членів, приєднаних тими поодинокими орґанізаторами в 1936 році:

Відділ:	Місцевість:	Орґанізатор:	Повнолітні члени:	Діти:	РАЗОМ
226	Рачестер, Н. Й.	Стела Булавинець	1	—	1
228	Ст. Клер, Па.	Розалія Уренко	—	1	1
229	Скрентон, Па.	Микита Кузьмин	1	—	1
230	Йонґставн, О.	ван Бряць	1	—	1
235	Росфорд, О.	Микола Проць	1	—	1
237	Честер, Па.	Теодосія Стеців	1	—	1
238	Бостон, Масс.	Ілля Чопик	1	—	1
242	Фреквіл, Па.	Андрій Пука	1	—	1
243	Вест Пулман, Ілл.	Евгеній Парійчук	—	1	1
246	Кромптон, Р. Ай.	Василь Сподарик	1	—	1
247	Вілмінґтон, Дел.	Іван Шведа	1	—	1
248	Ковтсвіл, Па.	Панько Турчин	—	1	1
251	Клівленд, О.	Амбросій Ґоїк	—	1	1
252	Шікаґо, Ілл.	Михайло Горний	1	—	1
252	Шікаґо, Ілл.	Іван Маґас	1	—	1
252	Шікаґо, Ілл.	Петро Кулиняк	1	—	1
256	Рівергед, Н. Й.	Теодор Навроцький	1	—	1
260	Клівленд, О.	Параня Барильська	—	1	1
263	Фултон, Н. Й.	Михайло Лобур	—	1	1
271	Елмайра, Н. Й.	Григорій Левуш	1	—	1
271	Елмайра, Н. Й.	Дамян Чучман	—	1	1
273	Годсон, Н. Й.	Павло Маряк	1	—	1
273	Годсон, Н. Й.	Лев Опшанський	1	—	1
274	Йонґставн, О.	Теодор Сенедяк	1	—	1
276	Ембрідж, Па.	Юліян Монастирський	1	—	1
276	Ембрідж, Па.	Василь Петришак	1	—	1
279	Зейнсвіл, О.	Василь Корда	1	—	1
282	Сиракюз, Н. Й.	Анастасія Костів	1	—	1
282	Сиракюз, Н. Й.	Петро Танасишин	1	—	1
282	Сиракюз, Н. Й.	Іван Пігуляк	1	—	1
288	Бетлегем, Па.	Іван Малицький	1	—	1
292	Дітройт, Міш.	Павло Війтович	1	—	1
292	Дітройт, Міш.	Амбросій Кібзей	1	—	1
292	Дітройт, Міш.	Стефан Левкут	1	—	1
292	Дітройт, Міш.	Андрій Маланяк	—	1	1
299	Бофало, Н. Й.	Іван Сидорович	1	—	1
301	Шікаґо, Ілл.	Іван Персович	1	—	1
301	Шікаґо, Ілл.	Микола Николишин	—	1	1
307	Віліямставн, Н. Дж.	Іван Витязь	1	—	1
312	Савт Плейнфілд, Н. Дж.	Павло Овсяний	1	—	1
317	Сиракюз, Н. Й.	Михайло Дидик	1	—	1
321	Феніксвіл, Па.	Іван Гозияш	1	—	1
334	Клівленд, О.	Микола Задерецький	1	—	1
336	Клівленд, О.	Григорій Кісіль	1	—	1
339	Філядельфія, Па.	Олекса Діорка	1	—	1
342	Картерет, Н. Дж.	Григорій Волянський	1	—	1
350	Стемфорд, Конн.	Микола Когут	1	—	1
355	Ст. Джозеф, Мо.	Петро Занько	—	1	1
359	Нюарк, Н. Дж.	Анна Височанська	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Еміліян Підгайний	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Іван Бажан	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Павло Ґаврис	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Алфред Ґанджі	—	1	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Стефан Фрапко	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Григорій Яцишин	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Іван Галичин	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Онуфрій Данильчук	—	1	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Ева Кобзар	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Олекса Кибюк	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Микола Кобзістий	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Марія Ковалко	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Михаїл Козак	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Петро Ліцовський	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Лев Миронюк	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Олекса Олексів	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Стефан Опришко	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Микола Пізнак	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Ксеня Паламар	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Іван Пастух	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Мирон Сурмач	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Дмитро Савіцький	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Микола Шуст	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Теодор Шимкович	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Роман Захарчук	1	—	1
361	Ню Йорк, Н. Й.	Стефан Жигайло	1	—	1
362	Брістол, Па.	Микола Васюрка	—	1	1
362	Брістол, Па.	Марія Масний	1	—	1
363	Оліен, Н. Й.	Гриць Непорадний	—	1	1
363	Оліен, Н. Й.	Гавриїл Підскальний	—	1	1
365	Маганой Плейн, Па.	Михайло Руднянин	1	—	1
367	Рачестер, Н. Й.	Петро Псюк	1	—	1
367	Рачестер, Н. Й.	Ксаверій Воробець	1	—	1
367	Рачестер, Н. Й.	Василь Бабій	1	—	1
369	Палмертон, Па.	Олекса Партель	1	—	1
369	Палмертон, Па.	Ігнатій Климишин	1	—	1
369	Палмертон, Па.	Ілько Березяк	1	—	1
370	Ню Гейвен, Конн.	Йосиф Децембер	—	1	1
374	Бостон, Масс.	Антін Гарматюк	1	—	1
375	Філядельфія, Па.	Іван Чопик	—	1	1
375	Філядельфія, Па.	Текля Паращак	1	—	1
375	Філядельфія, Па.	Андрій Корнай	1	—	1
375	Філядельфія, Па.	Михайло Ілько	1	—	1
378	Вудбайн, Н. Дж.	Василь Гальчук	1	—	1
381	Денбері, Конн.	Йосиф Вовк	1	—	1
383	Бріджпорт, Па.	Іван Ґрудзінський	1	—	1
383	Бріджпорт, Па.	Йосиф Муць	1	—	1
388	Честер, Па.	Петро Огар	1	—	1
390	Брістол, Конн.	Іван Прухницький	1	—	1
401	Сайксвіл, Па.	Михайло Люлька	1	—	1

Маючи на увазі загальне число приєднаних членів у 1936 році, треба ствердити, що в часі кампанії за останні три місяці приєднано більше членів, ніж за перші девять місяців. Також треба ствердити, що повиций спис не виказує повного числа членів, що були зорґанізовані в 1936 році. В цьому списі не подано тих нових членів, щодо яких не були присланi карточки в справі винагород, а тимсамим не було зазначено, хто був орґанізатором дотичних членів. Таксамо не є тут зачислені ті члени, що вже були обезпечені в У. Н. Союзі, а впродовж 1936 року взяли друге обезпечення ще на якусь додаткову суму.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Нова фахова сила.

Дня 26. грудня 1936 р. члени української громади в Дітройт уладили в міліонерськім готелі "Dearborn Inn" бенкет у честь адвоката Івана В. Кузя. Саля вмістила 350 людей. На бенкеті були присутні визначні особи шкільної, судової й адміністраційної влади стейту Мішіґен і представники українських організацій.

Програма складалася з вечері, промов, співу та гри на ріжних музичних інструментах.

Головним упорядчиком вечора був п. сотн. М. Федитник, тостмайстром п. Й. Польовий.

Адв. Кузь завжди був і є чулим на всі прояви українського життя.

Уродився адвокат Ів. Кузь в Буковині, в селі Банилові, над Черемошем, 6-го червня 1895. Найстарший син з пятьох синів батька Василя і матери Марії, середньо-заможних селян.

По укінченні народньої школи Іван учився 7 років в державній ґімназії в Чернівцях.

1913 р. батько Івана вибрався на степи західньої Канади, залишаючи родину в селі, а Івана в Чернівцях.

Адвокат Іван В. Кузь.

В 1914 році ціла їх родина спровадилась до Канади. Іванові запропоновано залишитися в Чернівцях, щоб укінчив ґімназійні студії. Але Івана також манить новий край і він, як 19-літній молодець опинився на альбертійських преріях. В містечку Веґрівіл, продовжує освіту в місцевій вищій школі і водночас служить в однім з місцевих банків, де набуває знання банкового діла.

Дня 27. червня 1918 р. п. Ів. Кузь оженився з панною Розалією, донькою-одиначкою Василя і Катерини Семенюків (зі Львова), що також переселилися до Веґревіл.

Шукаючи ліпшої долі, п. Ів. Кузь зі своєю родиною в 1923 році мандрує до Америки й оселюється в місті Флінт, Міш., а в р. 1925 переїжджає з родиною до Дітройт.

Знання банкового діла стає йому в пригоді, він тут уже кілька літ працює аж у трьох банках — у двох як асистент, а в одному як управитель філії.

В 1930 р. вступив на службу до соціольоґічного департаменту Форд Мотор Ко., де працює до сьогодня. Так працюючи, старався докінчити перервані студії. Після короткої підготови вступив до університету в лютім 1933 р., а в лютім 1936 р. скінчив правничий факультет зі ступнем Bachelor of Laws (L.L.B.). По успішних іспитах зістав принятий до лави адвокатів у стейті Мішіґен в листопаді, а 4-го грудня до лави адвокатів федеральних суддів Америки.

Адвокат Кузь осягнення своєї мети завдячує особливо вирозумінню і витревалості своєї родини, що в найтяжчі години життя не нарікала, а заохочувала його до праці і студій.

Громадяни Іван і Розалія Кузь мають двох синів — Віктора, 17 літ, що вже є студентом дітройтського університету і Романа, 13-літнього учня середньої школи. Обидва сини одідичили музичні здібности.

Адв. Кузь є членом 141 відділу У. Н. Союзу.

Інж. Петро Запорожець.

Пані (до прошака): Чи ніколи не вдалося ще вам знайти якусь роботу?

Прошак: О, так! Тамтого тижня щойно я був знайшов працю для моєї жінки та дочки, та вони обоє були залииві й не хотіли приняті ії.

НА ПАМЯТНИК МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА В СТЕМФОРД, КОНН.

Крім жертв, оголошених попередньо (на початку червня), зложили на памятник М. Шашкевича до кінця 1936 року на руки підписаного:

Павчак Юліян: збірка на весіллю М. Заверухи і М. Костів, Озон Парк, Н. Й.	$ 18.00
Ліста ч. 6, Івана Орлика: Тетяна Орлик, Іван Орлик, Mr. & Mrs. Мордас, Іван Ревенко по $5; Український Клюб $4; Теодор Нокаш, Михайло Мельник по $1; всі з Лос Акнджелес, Каліфорнія	$ 26.00
Стефан Когут, збірка, Стемфорд, Конн.: чистий прихід з вечерка $22.50, збірка від громадян: Блащук В., Буяновський Д., Вальчук П., Дорош І., Горолицький А., Кресан І., Карій В., Кругляк А., Куривчак С., Керницький Д., Когут Н., Кіяк Й., Малиняк Д., Панасюк С., Пастущак Т., Словінський М., Тирчик Й., Хома П. по $1; Серафим С. 50 ц. Разом прислано почтовим переказом	$ 40.53
Провидіння: Бр. св. Петра і Павла, Джерзі Сиrі, Н. Дж.	$ 15.00
Провидіння: Бр. св. Михайла, Джерзі Сиrі, Н. Дж.	$ 15.00
Український Народний Дім, Джерзі Сиrі, Н. Дж.	$ 10.00
о. Володимир Лотович, Джерзі Сиrі, Н. Дж.	$ 29.65
Разом на руки підписаного прийшло	$ 154.18
Попередньо оголошено	$ 853.00
Всіх жертв на руки підписаного	**$1,007.18**

До канцелярії Єпископського Ординаріяту в Філядельфії, Па., прислано (ліста ч. 11):

Олесь Стефан, ліста ч. 26, Філядельфія, Па.	$ 48.80
Хор ім. М. Шашкевича, Френкфорд, Па.	$ 25.00
Комітет, Балтимор, Мд.	$ 20.00
о. І. Шуховський, Перт Амбой, Н. Дж.	$ 15.50
о. М. Лисяк, Питсфілд, Масс.	$ 14.40
Впр. Мати Йосафата	$ 10.00
Леськів Ем., Френкфорд, Па., Калужняк Ф., Реблінґ, Н. Й., о. Сіменович І., Вест Пулмен, Ілл., Либа Марія з Елизабет, Н. Дж. по $2	$ 8.00
о. М. Паздрій, Фреквіл, Па.	$ 6.00
З Елизабет, Н. Дж.: Паска Роз. $2, Юлія і Йосифа Гарасимчук і Михайлина Либа по $1	$ 5.00
Ушак Дмитро, Стемфорд, Конн.	$ 1.00
Разом до канцелярії Єп. Ординаріяту	$ 153.70
Загальна сума жертв до 31 грудня 1936	**$1,160.88**

За Комітет Будови Памятника Маркіяна Шашкевича:

о. Лев Чапельський.

(Адреса: Glenbrook Road, Stamford, Conn.)

МІЙ ТЯЖКИЙ ДОСВІД У ПОЛЬЩІ.

(Переживання пані Катерини Білецької, американської українки, яка поїхала до Польщі, щоб відвідати родину, і попала до тюрми як підозріла в приналежності до ОУН).

I.

В літі 1935 року я виїхала разом з мужем на західньо-українські землі, що нині знаходяться під Польщею, щоб відвідати родину. Справді мій родинний край є Америка, бо я вже тут родилася, в Шікаґо, де стало мешкала, проте мені хотілось запізнатися зі своїми кревняками та побачити рідний край моїх батьків. 1-го вересня 1935 року ми прибули до села Сеннова, переворського повіту, де мешкають моя мати і сестра. По дорозі я перестудилася так, що відразу мусіла кластися до ліжка. Біля 10 вночі того самого дня ввійшли до нашої хати 6 узброєних поліцаїв і приказали мені негайно встати з ліжка. Я ледви піднялася. Поліцаї розпочали ревізію, що тревала пять годин. Все перевертали в кімнаті, в стайнях, у стодолі. Забрали всі наші адреси і фотографічні знимки і після того заложили мому чоловікові на руки ланцюхи та, всадивши нас на фіру, повезли до збірної громади Канчуги. Там нас вкинули до вонючої пивниці, що служила за арешт. У великій горячці я ледви дочекалася ранку.

Рано жандарм забрав нас до канцелярії постерунку. Там я рішуче зажадала лікаря. Лікар сказав, що я поважно хвора і що маю високу гарячку. Та, не зважаючи на те, що говорив лікар, командант поліції зарядив, щоб мене зараз відставити на стацію і звідти до Станиславова, до тюрми. Лікар іще раз перестеріг, що я по дорозі можу вмерти, на що командант грубо відповів: „Нехай умирає; в Польщі є досить людей". На мої протести, що я американка, командант відповів: „Ви є на польській землі і ми маємо до вас право. Ми арештували вас за протидержавну діяльність". Після цього нас забрали знов на віз і відвезли на стацію, звідки в третій годині вночі ми приїхали до Станиславова.

В Станиславові нас відставили до поліційних арештів при вул. Камінського. При цих арештах є багато тайних агентів, які при помочі ріжних тортур вимушують від вязнів зізнання. Це місце українці називали „мордівнею".

Але начальник цеї „мордівні" не хотів нас приняти до себе, кажучи, що ми є американськими горожанами. Ми сиділи там кілька годин, вичікуючи дальшої долі. За той час привели були 8 вязнів. Їх забрали в підземельні казамати, звідки ми чули глухі крики і стогін. У пятій рано нас перевезли до великих вязниць при вул. Білінського. Там передали наші сконфісковані річи і документи, як також іще раз нас ґрунтовно обшукали. Навіть відривали підошви в черевиках, шукаючи ніби якихсь тайних документів і літератури ОУН. Після цього нас замкнули в окремих вязничних келіях.

Хвора фізично й зломана морально диким поведенням польської влади, я вибухла плачем. Вязничний сторож зза дверей до мене кричав: „Будеш ти тихо, ти шмато". Ось така культура поляків!

За кілька годин, десь перед полуднем, мене взяли до вязничної канцелярії і там якийсь вищий урядовець почав стягати з мене протокол. Випитавши все, що йому було потрібно, він приказав мене взяти наґору і там іще раз перешукати. В холодній кімнаті мене ще раз ревідували, змушуючи роздяґатися до наґа. Після цього замкнули мене в келії ч. 104. Я знов домагалася лікаря. Прийшов шпитальний лікар і, кинувши на мене оком, промовив: „Ви не є такі дуже хворі. З тою хворобою можна сидіти". Знов я опинилася сама в келії. З інших келій доходили до мене голосні крики і плачі. Здавалося, що когось мордують. Це все разом, получене з моєю високою гарячкою, доводило мене до розпуки.

(Кінець буде).

При іспиті питається професор студента:

— Що треба робити з пацієнтом, якого покусав скажений собака?

Студент мовчить.

Професор: Щож, не чули ви назвища Пастер?

Студент: Ах, уже знаю, вкушеного треба пастеризувати!

—o—

— Ви замолоді, щоб оженитися з моєю дочкою. Вона має вже двацять сім літ.

— Таж я маю вже 22 роки!

— То добре, підіждіть іще пять літ, то будете мати обоє однакові літа.

НАЙБІЛЬШІ ГРОШІ

—o—

На Тихому океані серед мандатових японських островів у ґрупі Каролінських островів є острів Яп (понад 200 кв. миль простору, 6,500 населення), який є славний найдивовижнішими та найбільшими грішми у світі. „Гроші ті у формі більше або менше форемних кружків із каменя бувають завбільшки людини, а навіть і більші, а в середині мають отвір, яким легко може пересунутись людина. Коли треба за щось заплатити такими грішми, то крізь отвори грошей перепихають дрючок, після чого кілька людей беруть ті гроші на рамена або тягнуть їх. Самособою, чим такий камінь, що служить як монета, більший, тим більша його вартість. Бувають на Япі гроші з проміром до 10 стіп, а важать і по дві тони.

Тому, що тяжко платити такими грішми, то торговля відбувається за виміною товару. Напр. за два кокосові горіхи можна дістати один сірник, за десять горіхів булку або пачку папіросів, за 25 горіхів 10 тютюнових листків, за 30 горіхів пляшку нафти. Таксамо відбувається виміна курей, яєць, безрог за нафту, ґрамофони, гармонії і т. і.

Японське срібло та мідь курсують лише у портовому місті, а на подальших островах, Мап і Румунґу, японські гроші дуже рідко можна стрінути.

Та камінні монети це не тільки форма грошей. Туземне населення вживає тут теж до менших орудок і виміни замісць грошей мушель або мішків із копрою. При більших трансакціях послугуються туземці виключно камінними монетами. На Ґуані камінні кружки з проміром одної стопи мають менше-більше вартість 7 долярів, зате на острові Паляв кружки мають меншу вартість. За кружок, що сягає по пояс людині, можна дістати 4,000 кокосових горіхів, а це становить тут вартість коло 20 долярів.

Більші кружки це власність поодиноких племен або громад і стоять перед хатою їх провідників. Перед приватними хатами можна бачити менші кружки, високі 3 до 4 стопи. Малі кружки з проміром пів стопи держать звичайно в хаті. Майже ніколи не трапляється, щоби більші кружки хтось украв, бо поза границями ґрупи згаданих островів вони не мають ніякої вартости, а на самих тих островах кожний докладно тямить специяльні прикмети та розміри тих кружків. Великі кружки, що є власністю громад, мають свої назви, які переказують із покоління на покоління.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На народні цілі.

Дня 27. грудня 1936 р. відбулися річні збори тов. ім. Івана Франка. По полагодженні справ товариства члени порушили справу помочі Рідному Краєві, і як кожного так і цього року ухвалили виасиґнувати з каси відповідну жертву на ріжні народні цілі. Бо хоч товариство має багато своїх розходів, то всетаки ми завжди стараємося уділити якусь жертву й на Рідний Край. Отже рішено дати $60 та призначити по $25 на Рідну Школу й інвалідів, а $10 на Просвіту. Ті гроші вислано через Обєднання. При тій нагоді згадаємо, що наше товариство розвивається тепер дуже гарно й щодо числа й щодо маєтку. Хто інтересувався би ближче нашим товариством, хай удасться по інформації до уряду.

За уряд: **С. Гарцула, В. Чу... Й. Фурда.**

—o—

ВУСТЕР, МАСС.

Коляда на Рідну Школу.

Гром. Йосиф Зазуляк жертвував і переслав через Обєднання $5 як коляду на Рідну Школу.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на народні цілі.

Гром. Стефан Малиса переслав через Обєднання свою коляду в сумі $3 та призначив по $1 на Рідну Школу, Просвіту й інвалідів.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(97)

Вичекавши на відповідний момент, Тарзан зіскочив з паркану і впав просто на карк стійковому. В тому самому часі він з цілою силою затопив свого ножа в плечі дикуна. Дикун звалився на землю, не видавши з себе ніякого крику. Тільки кров булькотіла йому з рани і тіло його корчилося в передсмертних судорогах.

Та хоч сам дикун не видав з себе ніякого оклику, то його списа з цілої сили вдарила об дошки паркану і звернула тим увагу другого стійкового, що стояв оподалік, кількадесять кроків від першого. Побачивши Тарзана, він видав оклик, але в першій хвилі не мав відваги кинутися на нього. Увага Тарзана скупчилась тепер на брамі.

По кількох секундах дикун таки кинувся на Тарзана. Він думав, що Тарзан в оборонному настрою і пічне втікати. Тимчасом Тарзанові йшло про те, щоб чимскорше відчинити браму і впустити решту своїх воїнів. Тому замісць того, щоб готовитися до оборони, він почав розвязувати та розтинати шнури, що служили замісць замків. Здалека доходили вже голоси інших людей-леопардів.

Чорний біг з цілої сили до Тарзана, певний того, що своєю довгою списою його відразу положить трупом. Він не боявся, що Тарзан втече, бо щоб відчинити браму, треба було пять людей. Також короткий ніж Тарзана в порівнанню до довгої списи, що була в руках дикуна, не представляв великої небезпеки. Тому він безпечно мчав вперед.